

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2024 m. lapkričio 26 d. Nr. 4D-2024/1-1004
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. rugsėjo 24 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) Šiaulių kalėjimo (toliau ir citatose – Šiaulių kalėjimas, ŠK) pareigūnų veiksmų (neveikimo) netinkamai užtikrinant užimtumą ir bloginant sąlygas sportuoti (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, aprašytos šios:

„[...] atlieku bausmę Šiaulių kalėjimo ūkio būryje [...]. [...] ŠK administracija iš ūkio būrio sporto salės išnešė sporto inventorių ir jo sudedamąsias dalis, tokiu būdu jie panaikino sporto salės paskirtį. Tokiais veiksmais jie atima iš ūkio būrio nuteistųjų asmenų [...] užimtumą. [...] Panašiais veiksmais jie mums pradėjo riboti galimybę žaisti krepšinio aikštelėje, jeigu praeitais metais galima buvo žaisti kasdien, tai dabar tik 2 kartus per savaitę.[...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. spalio 3 d. raštu Nr. 4D-2024/1-1004/3D-1928 kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2024 m. spalio 17 d. Seimo kontrolierė gavo LKT 2024 m. spalio 17 d. raštą Nr. 1S-6601; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Informuojame, kad šiais metais Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjime (toliau – Šiaulių kalėjimas) užimtumo tvarka nesikeitė.“

4.2. „Kalėjimo administracija, atsižvelgdama į Lietuvos kalėjimų tarnybos rekomendacijas, kalėjimo kriminogeninę situaciją, pareigūnų ir nuteistųjų (suimtųjų) saugumą bei sportinio inventoriaus techninę būklę, turi teisę spręsti dėl sportinio inventoriaus sudėties sporto salėje. Šiaulių kalėjimo sporto salės inventorių šiuo metu yra keičiamas kitu, saugesniu inventoriumi, kuris skirtas užsiimti nuteistiesiems saugesnėmis sporto formomis. Pažymime, kad galiojantys teisės aktai nenustato konkretaus kalėjime veikiančios sporto salėje esančio inventoriaus aprašo.“

4.3. „2023 m. ūkio aptarnavimo būrys krepšinių (krepšinio aikštelėje) galėjo žaisti esant laisvai aikštelei, o ūkio aptarnavimo būrio kieme esančioje aikštelėje – bet kada laisvu nuo darbo metu.“

4.4. „Šiais metais ūkio aptarnavimo būrys krepšinio aikštelėje žaidžia pagal iš anksto patvirtintą užimtumo grafiką (pridedamas grafikas), o ūkio aptarnavimo būrio kieme esančioje

aikštelėje – bet kada laisvu nuo darbo metu. Krepšinio aikštelėje ūkio aptarnavimo būrio nuteistiesiems galimybė žaisti sumažėjo dėl didesnio užimtumo poreikio gyvenamosiose kamerose laikomiems suimtiesiems ir nuteistiesiems.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtos rekomendacijos šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“* (toliau – Europos kalėjimų taisyklės):

27.1 papunktis – „Kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvira ore.“

27.2 papunktis – „Jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos, kurios leistų mankštintis.“

6. *Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploataavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-389 „Dėl Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploataavimo taisyklių patvirtinimo“* (toliau – Taisyklės):

5 punktas – „Taisyklėse vartojamos sąvokos: [...] Pasivaikščiojimo kiemas – specialiai įrengta teritorija nuteistiesiems pasivaikščioti ir mankštintis gryname ore.“

17 punktas – „Pasivaikščiojimo kiemuose gali būti sumontuota sporto įranga ar sporto inventoriūs išskyrus kovinių sporto šakų inventorių ir sporto inventorių su papildomais svarmenimis (štangos, hanteliai, jėgos treniruokliai ir pan.), skirtais nuteistiesiems (suimtiesiems) mankštintis gryname ore. Sporto įranga ir inventoriūs turi būti techniškai tvarkingi, patikimai pritvirtinti prie sienų ar grindų, nekelti pavojaus įkalinimo įstaigose laikomų asmenų ir personalo sveikatai ir gyvybei.“

Tyrimo išvados

7. Pareiškėjas Skunde rašo, jog Šiaulių kalėjimo administracija nesudaro tinkamų sąlygų sportuoti, kad iš ūkio būrio sporto salės išneštų sporto inventorių bei apribotų galimybę žaisti krepšinį.

8. Taisyklėse nurodyta, kad pasivaikščiojimo kiemas tai specialiai įrengta teritorija nuteistiesiems pasivaikščioti ir mankštintis gryname ore. Pasivaikščiojimo kiemuose gali būti sumontuota sporto įranga ar sporto inventoriūs, išskyrus kovinių sporto šakų inventorių ir sporto inventorių su papildomais svarmenimis (štangos, hanteliai, jėgos treniruokliai ir pan.), skirtais nuteistiesiems (suimtiesiems) mankštintis gryname ore. Sporto įranga ir inventoriūs turi būti techniškai tvarkingi, patikimai pritvirtinti prie sienų ar grindų, nekelti pavojaus įkalinimo įstaigose laikomų asmenų ir personalo sveikatai ir gyvybei.

Europos kalėjimų taisyklėse numatyta, kad kiekvienam kaliniui kasdien, esant tinkamoms oro sąlygoms, turi būti sudarytos sąlygos ne mažiau nei vieną valandą per dieną mankštintis atvira ore. Jei oro sąlygos nėra tinkamos, kaliniams turėtų būti sudarytos alternatyvios sąlygos, kurios leistų mankštintis.

9. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad ŠK administracija, atsižvelgdama į LKT rekomendacijas bei kalėjimo kriminogeninę situaciją, pareigūnų ir nuteistųjų (suimtųjų) saugumą bei sportinio inventoriaus techninę būklę, priėmė sprendimą ŠK sporto salės inventorių pakeisti saugesniu inventoriumi, kuris skirtas užsiimti nuteistiesiems saugesnėmis sporto formomis. Taip pat nustatyta, kad 2023 m. ūkio aptarnavimo būrys krepšinį (krepšinio aikštelėje) galėjo žaisti esant laisvai aikštei, o ūkio aptarnavimo būrio kieme esančioje aikštelėje – bet kada laisvu nuo darbo metu. Pasak ŠK administracijos, nuo 2024 metų ūkio aptarnavimo būrys krepšinio aikštelėje žaidžia pagal iš anksto patvirtintą užimtumo grafiką du kartus per savaitę, o ūkio aptarnavimo būrio kieme esančioje aikštelėje – bet kada laisvu nuo darbo metu. ŠK administracija nurodė, kad krepšinio aikštelėje ūkio aptarnavimo būrio nuteistiesiems galimybė žaisti sumažėjo dėl didesnio užimtumo

poreikio gyvenamosiose kamerosose laikomiems suimtiesiems ir nuteistiesiems.

Seimo kontrolierė vertina, kad ūkio būrio nuteistieji didžiąją dienos dalį turi praleisti savo darbo vietoje ir užsiimti sportine veikla, žaisti krepšinį gali tik laisvu nuo darbo metu, todėl ŠK administracijos sprendimas krepšinio aikštelės užimtumą paskirstyti tarp kitų nuteistųjų / suimtųjų, kurių užimtumas mažesnis, laikytinas tinkamu sprendimu.

Atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklėse akcentuojama, jog sporto įranga ir inventorių turi būti techniškai tvarkingi, nekelti pavojaus įkalinimo įstaigose laikomų asmenų ir personalo sveikatai ir gyvybei, todėl ŠK administracija savo sprendimu sporto salės inventorių pakeisti saugesniu to ir siekia.

Atsižvelgiant į tai, kas nustatyta, konstatuotina, jog Pareiškėjas turi galimybę du kartus per savaitę žaisti krepšinį ŠK įrengtoje krepšinio aikštelėje pagal patvirtintą grafiką, o esant poreikiui bei laisvu laiku po darbo – papildomai sportuoti ir žaisti krepšinį ūkio aptarnavimo būrio kieme esančioje aikštelėje kiekvieną dieną; vadovaudamasi Taisyklių nuostatomis ŠK administracija sporto salės inventorių keičia saugesniu. Nors Seimo kontrolierė kalėjimų administracijas nuolat skatina stengtis užtikrinti kuo daugiau laiko nuteistiesiems ir suimtiesiems praleisti prasmingai (taip pat ir sportuojant), tačiau šiuo konkrečiu atveju, taip pat atsižvelgiant į bendrą Šiaulių kalėjimo situaciją, vertintina, kad Pareiškėjui nebuvo apribota galimybė kiekvieną dieną sportuoti, o pakeitus seną sporto inventorių nauju, galimybių saugiai sportuoti, tikėtina, padaugės.

10. Atsižvelgiant į tai, kas nustatyta, skundas dėl ŠK pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai užtikrinant užimtumą ir bloginant sąlygas sportuoti, pripažįstamas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai užtikrinant užimtumą ir bloginant sąlygas sportuoti, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

12. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja

informuoti, kada planuojama Šiaulių kalėjime pakeisti sporto inventorių saugesniu, nurodyti, kas šiuo metu jau padaryta.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į **Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Jolita Miliuvienė